

Publicacions marginals al País Valencià

Es diu, **Josep Lluís NAVARRO**, es comenta, s'afirma, que patim, al País Valencià, una greu crisi cultural, un moviment de replegament i emmudiment editorial a tots els nivells. Després dels eufòrics anys en què tot semblava «en marxa», i tal i tal, travessem, diuen, una època en què la gent, especialment la joventut més jove, es dedica a passar de tot i a seguir modes consumistes i imposades.

La veritat, però, és que no sols no hi ha res de tot això, sinó que, d'un temps ençà, no cessen de proliferar publicacions de tot tipus, fetes per gent jove i amb esperit i intencions clarament renovadores. I moltes, en català.

No es tracta, és clar, de revistes de gran tiratge, impressió acurada, etcètera. I l'explicació és evident: les peles. En la gran majoria dels casos, la mateixa periodicitat és continuament amenaçada

per la barrera econòmica. Haver de recórrer a uns circuits molt limitats de distribució i la manca d'un capital a invertir, converteixen l'eixida al carrer en una tasca sovint heroica. Però són ací.

Potser el millor exemple del ressorgiment de les edicions alternatives al país són els *fanzines*, revistes alternatives o com es vulga dir. En principi, cal subratllar que el fenomen és més general i no es limita al País Valencià, ni als Països Catalans, però ens referirem, sobretot, al nostre àmbit geogràfic, amb notícies d'alguns productes semblants editats a Catalunya i a les Illes.

A Barcelona hi ha *L'Arlot*, «revista de la historieta gràfica catalana», de format reduït, però amb 68 pàgines de bona presentació i paper i impressió de qualitat. Publica historietes, principalment de valors nous i en actiu, junt a estudis, notícies i articles sobre el

món de la historieta gràfica. En una altra línia, *Nyaca!*, *fanzine* subtitulat «la moguda dels avisats», ens ofereix, en 24 petites pàgines i estètica típicament *fanzinera*, historietes, pàgines musicals, poemes, en un to crític i marginal. Per fi, *Llunari*, «revista imaginària», feta a Manacor, amb dos números al carrer, presenta textos i historietes de temàtica «fantàstica», amb predilecció per gent com Poe, De Quincey i altres «llunàtics».

A Castelló s'edita *Arnera*, «Revista d'Arts» (per l'Associació Cultural del Col·legi Universitari). Han tret els números u i tres (aquest, extra sobre el còmic), mentre el dos sembla que continua a la impremta. Hi trobem contes i articles, amb una bona presentació, de gran format, si bé podria millorar-se'n la maqueta.

¿I València? Aquesta ciutat, tan provinciana en molts sentits, no ho és tant

a nivell de publicacions, si bé s'hi fa palès l'alt grau de castellanització. No obstant això, hi ha publicacions de qualitat superior, i, així, el millor *fanzine*-revista de música de l'Estat espanyol s'edita ací. En realitat, és una edició a cavall entre Madrid i València, però on els grups valencians són comentats i analitzats juntament amb el bo i millor de la música internacional. Porta com a capçalera *Editorial del futuro método* i es publica molt correctament (una presentació que ha creat escola), amb profusió de notícies, fotos, informacions, crítiques, un tiratge d'alguns milers d'exemplars (!), set números al carrer i la possibilitat de «donar el salt» i convertir-se en una revista normal, de quiosc, pròximament. Per a acabar amb el camp musical, podem citar *Estricnina*, molt acceptable, «*fanzine marginal de l'Horta Nord*», irregular, i *Neonada*, d'un grup

de Bunyol que s'edita les pròpies cintes.

Una altra prova que no tot el que ens envolta és provinçianisme i mediocritat és que també ací s'ha editat el primer «catàleg» d'àmbit estatal, i que amb serietat i eficàcia ha reunit, ha fitxat i ha qualificat, la majoria de *fanzines* publicats a l'Estat espanyol, durant el darrer any i mig. El nom, òbviament, és *Catàlego* («*fanzine de fanzines*»), i el podeu trobar en llibrereries especialitzades.

Passant al camp de la historieta, a part de recordar que també a València es va editar el millor *fanzine* en aquest àmbit (*Trok de Bak*, ja desaparegut), cal enumerar-ne quatre publicacions recents, actualment en marxa: *Carcòmic* («el cómic de la carcama» o «la nueva ola del cómic valenciano»), amb un número dos als quioscos bastant mediocre, però amb perspectives de superar-se. De moment, el número tres es resisteix a eixir. *Au-K* («cómic de classe»), editat per l'Escola d'Arts Aplicades i Oficis Artístics, té un número només al carrer, amb historietes de nivell variable i un article sobre «el cartell va-

lencià»; la portada és atractiva, però el contingut defrauda un poc. En un pla més marginal, *Ombbligo* («cómic fresco») és un recull de 40 pàgines desimboltes i espontànies, que inclou «El regreso de Manolet», el «Makoki» valencià. *Eniz-Naf*, «el *fanzine al revés*», es caracteritza, com l'anterior, per la frescor i l'espontaneïtat del contingut i l'elaboració, i també, per la joventut dels col·laboradors, amb els in-

convenients conseqüents de deficiència en la presentació. N'han publicat dos números, i hi apareix alguna historieta en català. També en aquest camp, però amb un altre plantejament, hi ha *EPS* («*Edicions Per Sorpresa*»), un doble full de la *grandària* d'un diari, amb una portada remarcable (foto anys cinquanta, en color verd) i un póster de Micharmut a l'interior. Parla de les novetats editorials a Valèn-

cia, de l'Escola Valenciana del Tebeo, etcètera; i l'edita *Producciones Sobresalto*.

En una línia distinta a les publicacions que hem comentat fins ara, *Tac Carbònica* es situa més a prop de les revistes literàries que dels *fanzines* pròpiament dits (per cert, València és la ciutat de l'estat on més revistes literàries «marginals» s'editen per habitant).

Acabem el recorregut amb *Lògia Urbana*, «revista maçònica d'avantguarda, contracorrent i perversió», amb una portada d'impacte (fotocòpies de segells de correus i un segell de veritat en un dels espais) i un contingut divers i estimulant: entrevistes, música, historietes, pensament, narracions, art, crítica cultural, etcètera, que la conforma com una alternativa renovadora.

No es tractava de fer en poques planes una catalogació exhaustiva de tot el que s'edita avui en aquest àmbit, sinó simplement de demostrar que hi ha gran quantitat d'iniciatives. Que després de «l'època de la modernitat», vivim un període en què la gent passa d'utopies i grans projectes, però se sent més lliure i capacitada per a expressar-se i comunicar-se directament. Una altra qüestió, lògicament, és la problemàtica específica d'aquestes publicacions: abast limitat, deficiències d'impressió, confrontació «premsa oficial»/«premsa alternativa», falta d'ajust i coordinació entre elles...

I ja que hem parlat de «premsa alternativa», no podem acabar sense fer esment d'una publicació pionera en aquest camp, *Malahierba*, amb una línia llibertària i ecologista, que amb tres anys al carrer i 5.000 exemplars de tiratge és la iniciativa més consolidada.

«Fanzines» del país

- L'Arlot*. Apartat de Correus 760. Barcelona.
- Nyca!*. Apartat de Correus 760. Barcelona.
- Llunari*. Telèfons 55 15 18 i 55 01 76. Manacor.
- Arnedo*. Assoc. Cultural del C. U. C.
- Ctra. Borriol, s/n. Castelló.
- Editorial del Futuro Método*
- Monestir de Poblet, 4-B-29a. València
- Estricnina*. Avda. del Cid, 4. València.
- Antro Pop*. General Avilés, 1, 15a. València.
- Neo-Nada*. Maestro Chapi, 9. Bunyol.
- Catálogo*. San Valeriano, 37, 12a. Torrent.
- Carcòmic*. Telèfons 333 72 66 i 369 00 61. València.
- AU-K*. Museu, 9. València.
- Ombbligo*. Roters, 23, 8a. València.
- Eniz-Naf*. Telèfon 158 14 53. Paterna.
- EPS*. Apartat de correus 597. València.
- Tac Carbònica*. Sense referència.
- Lògia Urbana*. Apartat correus 597. València.
- Malahierba*. Carrer de les Blanqueries, 4. València.